

Twee bijzondere passies, de een Friestalig, de ander compact

RECENSIE MUZIEK

Dingeman van Wijnen

In een week tijd kunnen we in Fryslân minstens zeven keer naar de *Matthäus Passion* van Bach, waarvan alleen al vier keer in Leeuwarden. Het afgelopen weekeinde waren er ook nog enkele bijzondere alternatieven: een compacte versie van diezelfde *Matthäus* in de Franeker Martinikerk, en een gloednieuwe passie die in Minnerts-ga in première ging en daarna twee keer in Heerenveen klonk.

Een Friestalige passie, op tekst van Eppie Dam en muziek van Gerben van der Veen, die zijn koor Hortus Vocalis en een boeiend ensemble met harmonium, strijkers, blazers, harp en het nodige slagwerk, plus een achttal stuk voor stuk fraai zingende vocale solisten, zelf dirigeerde. De tekst van Dam volgt niet één evangelie maar put uit alle vier de levensverhalen van Jezus. Vinden we bij Bach een uitgesproken, en uitgesponnen, visie op het waarom van Jezus' dood, deze passie is zoekender. Was het noodlot, was het Gods wil, was het Jezus' eigen keuze? Maar zonde en onrecht zijn nooit ver weg, en Jezus als de rechtvaardige glanst je tegemoet. Een aantal bijzondere toevoegingen springen eruit: het samen optrekken van Judas en Petrus, beiden verraders, de rol van vrouwen, en misschien wel de mooiste: dat de passie wordt doorgetrokken naar het verhaal van de

Emmaüsgangers, de mannen die na Jezus' opstanding hem op de weg ontmoetten.

In de opzet van het geheel zijn Dam en Van der Veen schatplichtig aan de grote Bach-passionen. Een evangelist, die in de persoon van tenor Maarten Romkes werkelijk schitterend het verhaal vaart gaf, stilzette, aan de toehoorder meegaf. Een indrukwekkende Christusfiguur, gezongen door rots in de branding Ben Brunt, die veel te doen had: in deze versie van het verhaal weerklonken alle zeven kruiswoorden. En dan nog enkele aria's en een aantal prachtige koralen. Hoewel die de vorm hadden

Spoedig werd je meegenomen in muziek die eigentijds was

van de bekende Bachkoralen, had Van der Veen ervoor gekozen ze van mooie nieuwe melodieën te voorzien, die als rustpunten met fraaie variaties terugkwamen.

Melodius was Van der Veens muziek het hele stuk door. Deed het dramatische begin van de passie nog enigszins denken aan de opening van een Mozart-opera, al spoedig werd je meegenomen in muziek die eigentijds was zonder te vervallen in schrille dissonanten. Het slotkoor, als enige op een bekende melodie zodat de aanwezigen mee konden zingen, voelde een beetje als een stijlbreuk. Voor mij was, net als bij

De Friestalige passie werd zondag uitgevoerd in Heerenveen. Rechts tenor Maarten Romkes, naast hem dirigent Gerben van der Veen. Foto: Simon Bleeker

Bachs *Matthäus*, het slotkoor van deel 1 het hoogtepunt.

Op een heel andere manier bijzonder was de *Martini Matthäus* in Franeker. Een bescheiden ensemble van tien zangers met begeleiding van een pianist en een violiste, bracht een samengevatte passie van anderhalf uur. Als eerste stap voor kennismakers richting een volledige Bachpassie was dit een geslaagd experiment. Maar voor iedere Bachliefhebber die in staat is te genieten van wat hij ontvangt en niet stil te staan bij wat hij mist, bood deze bijzondere passie veel moois, al was het een paar keer even slikken, als bijvoorbeeld in een recitatief over 'deze vrouw' werd gesproken terwijl het verhaal over die vrouw was weggelaten.

Maar soms kreeg deze versie toch echt ook wel extra vaart door het schrappen van herhalingen en inkortingen van de teksten. Muzikaal gebeurde er veel moois. Een enkel bezet koor levert veel doorzichtigheid en ook lichtheid op, een lichtheid die door de uit het koor opkomende solisten werd voortgezet: geen opgeklopt solistendom met lange pauzes, maar een doorgaande lijn, met een Christusfiguur die eerder broos dan robuust was – en was hij dat ook niet in deze aangrijpende geschiedenis?

In *frjemdling yn Jeruzalem, de passy fan in sjenner*. Eppie Dam en Gerben van der Veen. *Meinardstjerke* in Minnerts-ga, 150 bezoekers. *Martini Matthäus*. Martinikerk in Franeker. 60 bezoekers